

Elektronikus közigazgatás

Az EU megköveteli, az állampolgárok szeretnék, az önkormányzatok halogatnak

A közeljövőben elérhetővé válnak az önkormányzatok számára az elektronikus közigazgatás fejlesztésére fordítható NFT II-es források, a tapasztalat ugyanakkor az, hogy már az NFT I-es lehetőségekkel is csak az intézmények kis része élt, a többség – különböző okokra hivatkozva – a kibúvókat kereste az e-ügyintézés bevezetésének kötelezettsége alól. Vajon melyek ezek az okok, valósak-e, vagy pusztán tévhiten alapultak, és hogyan háríthatók el az akadályok az állampolgárok és az intézmények hétköznapjait egyaránt segítő elektronikus közigazgatás megvalósulásának útjából?

A száraz tények – csak az egyik szemünk nevet!

A 2006-os évről készült Elektronikus közigazgatás éves jelentés, melyet a BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központjának (ITTK) kutatócsoportja a Tárki és az ITHAKA szakmai partnersége mellett publikált 2007 februárjában, pozitívan értékeli az elektronikus közigazgatás fejlődését hazánkban. A jelentés megállapítja, hogy 2006 végére kiépült az e-közigazgatást kiszolgáló alpinfrastruktúra, a központi rendszer, és működik az EU által előírt 27 közigazgatási szolgáltatás. A pozitív képet erősen árnyalja,

hogy bár a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (Ket.) az online ügyintézését egyenrangúvá tette a hagyományos ügyintézésessel, és elkészültek a végrehajtási rendeletek, a jogalkotó az önkormányzatok számára hagyott egy kiskaput: helyi rendelettel kibújhatnak az e-ügyintézés bevezetésének kötelezettsége alól. A helyi önkormányzatok 80 százaléka döntött az elektronikus ügyintézés általános kizárásáról, így az itt élő lakosok jelentős hátrányba juthatnak, számukra a digitális esélyegyenlőség fontos eszközrendszere váli elérhetetlenné.

Az ellenállás részben tájékozatlanságból ered

Az elektronikus ügyintézésről idegenkedő önkormányzatok nagyrészt azzal érvelnek, hogy a fejlesztés csak igen hosszú távon lenne megtérülő, mivel lakosaik jelentős része a következő években még nem venné igénybe az elektronikus szolgáltatásokat. Nos, ez a gondolat a statisztikai adatok tükrében tévhitnek bizonyul. Az Elektronikus közigazgatás éves jelentés adatai szerint 2006-ban a magyar internetezők 48 százaléka lépett kapcsolatba valamilyen közintézménnyel online módon. A kötelezővé tett elektronikus adóbevallás következtében az Ügyfélkapun a 2006. év végéig több mint 400 ezren regisztráltak, ami csak a kezdet: 2007-ben már 1,2 millió vállalkozásnak kell elektronikus úton benyújtania az adó- és járulékbekelét. Az Ügyfélkapu 2005. április 1-jei indulása óta összességében több mint 2 millió tranzakciót bonyolított le. Egyértelműen tévhit az is, hogy vidéken kevésbé interneteznek, illetve hogy az internetet csak a fiatalok és középkorúak, jellemzően férfiak használják. Az ITTK előbb idézett felmérése szerint ugyanis azok-

nak, akik kerestek már fel valamilyen közintézményt az interneten, a többségük nő, középkorú és jellemzően nem fővárosi. Bár sok tekintetben a fiatalok szoktak a technológiai fejlődés élénjárói lenni, az online kapcsolat felvétele a közintézményekkel – úgy tűnik – inkább az idősebb korosztályokat, leginkább a 40–49 éveseket érdekli igazán, akiknek több mint a fele (57%) létesített már kapcsolatot az közigazgatási szervekkel az interneten. A településtípus szerinti megoszlást vizsgálva az az érdekes jelenség figyelhető meg, hogy nem érvényesül az úgynevezett „települési lejtő”, azaz a kisebb települések internetező lakosainak nem kevésbé, hanem a budapestiekénél nagyobb arányban volt már online kapcsolatuk közintézményekkel.

Valós problémák

A lakossági érdeklődés hiánya tehát nem hátráltathatja az elektronikus közigazgatás fejlődését, valós probléma viszont, hogy az önkormányzatok az e-közigazgatást sok helyen még ma is informatikai kérdésként kezelik, nem pedig közigazgatási feladatként. Ez látszik abból is, hogy különösen az önkormányzatoknál informatikai szakértőkre bízák az e-közigazgatás fejlesztését. Negatívum emellett, hogy a hazai közigazgatásból hiányzik a menedzser szemlélet, valamint, hogy az önkormányzatoknak – mint

az az ITTK vizsgálata során bebizonyosodott – sokszor egyáltalán nincs e-közigazgatási, informatikai stratégiájuk.

Mi hozhat változást?

A fenti kérdésre viszonylag egyszerű a válasz: az önkormányzatoknak – belső erőforrások híján – külső segítségre van szüksége, olyan cégekre, amelyek a problémakört a maga komplexitásában képesek kezelni. Ez jelenti egyrészt az EU-s támogatások lehívásához szükséges pályázati anyagok elkészítését, másrészt a hosszú távú e-önkormányzati stratégia kidolgozását, harmadrészt pedig a szükséges technológiai fejlesztéseket is. Ma már több olyan piaci szereplő van Magyarországon, aki egy kézről kínál ilyen szolgáltatásokat. Az ilyen jellegű partnerkapcsolatok kialakításához az önkormányzatok nem kapnak hosszú gondolkodási időt, mert az előrelépést az Európai Unió a következő években is sürgeti. A 2006-ban megszületett i2010 Akcióterv meghatározza, hogy a tagállamoknak 2010-ig milyen feladatokat kell teljesíteniük. A dokumentum kimondja, hogy bürokratikus elemeitől megfosztott, transzparens, ügyfélközpontú és szolgáltató szemléletű, elszámoltatható közigazgatásra van szükség. Ebből az alaptételből többféle tennivaló következik, példaként említsük meg, hogy a közbeszerzési

eljárások vonatkozásában a direktívák valamennyi közbeszerzési eljárás elektronikussá tételét és legalább felerészben az interneten keresztül történő lebonyolítását irányozzák elő azokban az EU-s tagállamokban, ahol erre a szabályozási környezet lehetőséget kínál. A kötelezettségek mellé természetesen támogatás is jár: az Új Magyarország Fejlesztési Tervben (NFT-II) az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programra az Európai Unió 99,8 milliárd forintot hagyott jóvá, ennek egy része helyi közigazgatás-fejlesztésre fordítható. A fejlesztés mellett voksoló önkormányzatoknak tehát most első lépésként nem a pénzügyi lehetőségeiket kell felmérni, hanem megtalálni azt a partnercéget, amely a pályázatírás, a stratégiaalkotás és az informatikai fejlesztés terheit képes levenni a válláról, és a megvalósuló fejlesztésekkel segíteni a belső folyamatok racionalizálását és javítani a helyi lakosok elégedettségét.

A várható előnyök

Az Európai Bizottság információs társadalomért és a médiáért felelős főigazgatósága 2005 júniusában nyitotta meg az unió legjobb e-kormányzati gyakorlatait aggregáló hálózati portálját a www.egovgoodpractice.eu webhelyen. Jelenleg 281 legjobb gyakorlat található az adatbázisban. A legtöbb ilyen követendő példát eddig Németország, Olasz-

ország és az Egyesült Királyság területeiről gyűjtötték össze, de a hezitáló önkormányzatoknak nem kell ilyen távolra sem tekintenie, ha a várható előnyöket szeretnék számba venni. *Dzsacsovszki László*, a Magyar Telekom Nyrt. csoportban működő Marketline terület osztályvezetője tapasztalataira hivatkozva nem tartja túlzásnak, hogy közepes méretű önkormányzatok éves szinten több milliós megtakarítást is elérhetnek például egy elektronikus beszerzési rendszer bevezetésével.

De mit is értünk elektronikus beszerzési rendszer alatt? A Marketline E-Aukciós szolgáltatása egy valós időben lezajló online árverés, ahol a licitálók egymással versenyezhetnek az aukció szervezője által kiírt termék vagy szolgáltatás szállításának vagy vételének elnyerésért. Bizonyára felmerül a kérdés, milyen üzleti előnyökkel jár a Marketline E-Aukció? A Marketline E-Aukció az ártárgyalást hatékonyan támogató eszköz: a beszerző az összes ajánlattevővel egy időben tárgyalhat. A szervezettek átlagosan 16 százalékos megtakarítást tudnak elérni a beszerzés során, legyen szó egy egyszerű IT-termék megvásárlásáról, vagy akár komplex, bonyolult eszközökről és szolgáltatásokról. Az online aukció lefolytatásával elkerülhetők az ajánlati felhíváshoz kapcsolódó költségek, nincs szükség a beszállító-

kal való hosszú telefonálásokra, a dokumentációk postázására, így összességében a tranzakciós költségek akár 60 százalékkal is csökkenthetők.

Ráadásul az elektronikus beszerzési és E-Aukciós rendszerek készen várják az önkormányzatok csatlakozását, így sem jelentős költségekkel, sem hosszabb bevezetési idővel nem kell számolnia azoknak az intézményeknek, amelyek szeretnének lefaragni kiadásaikból. Ez az állítás már nem feltétlenül igaz a belső folyamatok informatikai eszközökkel támogatott racionalizálására, ugyanakkor ezen a téren is vannak elkötelezett támogatói a fejlődésnek. Újbuda Önkormányzatának például egy 2004–2005-ben elnyert EU-pályázat adott keretet a belső működés racionalizálására. *Majros Endre* az önkormányzat képviselőjében elmondta, hogy elengedhetetlennek tartja a folyamatos fejlesztést, ami könnyebbé, átláthatóbbá és végezhetőbbé teszi az önkormányzat dolgozóinak munkáját. *Majros* meggyőződése, hogy a sikerhez nem hektikus, kapmányszerű fejlesztésekre van szükség, hanem mindent lépést előre átgondolt fejlesztési stratégia mentén kell megtenni. A stratégia kialakítását a legcélszerűbb olyan külső megoldásszállítóra bízni, amely a pályázati források lehívását és a későbbi fejlesztést is vállalni tudja.